

ПРИОРИТЕТИ НА БЪЛГАРСКАТА ЕНЕРГЕТИКА И ИНДУСТРИЯ, които членовете на Европейския парламент за мандат 2024 г. – 2029 г. трябва да отстояват и защитават

През последните години България е в продължаваща политическа криза. Постоянните промени в управлението на страната парализират институциите и създават пречка пред реализирането на дългосрочните политики, мерки и действия, необходими за гарантирането на сигурността и конкурентоспособността на българската индустрия, енергийния сектор и ролята на браншовите организации на европейско ниво.

На 09.06.2024 г. страната ни предстои да изпрати своите нови 17 представители в Европейския парламент. След трите мащабни конференции през 2023 г. и 2024 г., чийто фокус бе бъдещето на българската и европейската енергетика и индустрия, заедно с представители на Асоциацията на индустриалния капитал в България, Еврохолд България АД, Българската асоциация на металургичната индустрия, Българската асоциация на циментовата индустрия, Българската федерация на индустриалните енергийни консуматори, Електроенергийния системен оператор и Българския атомен форум смятаме за целесъобразно да очертаем приоритетите, които следва да бъдат защитавани пред европейските институции в рамките на мандат 2024 г. – 2029 г.

Усилията следва да бъдат насочени в следните 7 направления:

I. ГАРАНТИРАНЕ НА СИГУРНОСТТА НА ЕНЕРГИЙНИТЕ ДОСТАВКИ

*България се намира на стратегическо място и може да осигури доставки от различни региони.
За целта трябва:*

- 1) да се осигури достъп до най-евтините възможни енергийни носители, за да може да се развива икономическа дейност на европейско ниво;
- 2) да се използват възможностите, открити се в следствие на геополитическите размествания, за договарянето на евтини и дългосрочни договори, които да осигурят необходимата стабилност в ЕС;
- 3) да се гарантира дългосрочна предвидимост на цените на енергийните източници и на електроенергията – това е ключов фактор, за да може да се гради стабилна промишленост и икономика;
- 4) да бъдат проведени реформи в електроенергийния пазар за осигуряване на надеждност чрез целенасочени законодателни мерки, насочени към системните оператори и гарантиращи сигурност на доставките чрез устойчивост и сигурност на индивидуалните системи на страните членки и увеличаване на системната свързаност помежду им.

II. РАЗВИТИЕ НА ЯДРЕНАТА ЕНЕРГЕТИКА

Българските ядрени съоръжения съблюдават най-високите стандарти за безопасност вече половин век, а експертите ни са признати за едни от най-добрите в света. В следващия мандат трябва:

- 1) да се определи ядрената енергетика като основен базов източник на чиста енергия в рамките на Съюза;
- 2) да се създаде общ енергиен ядрен европейски алианс за развитие на технологии на ЕС;
- 3) да се създаде сигурна верига за производство и доставки на специализирани части за поддържане и изграждане на компонентите, нужни за ядрените реактори в ЕС – само така може да има независим енергиен ядрен сектор в ЕС;
- 4) да се изготви целенасочено законодателство на европейско ниво, което да стимулира изграждането на нови АЕЦ, тяхната експлоатация, както и безопасното удължаване на живота на реакторите в държавите членки;
- 5) да се създаде политическа рамка за насърчаване добива на уран на територията на ЕС по нови технологии, включително и в България;
- 6) да се осигури равнопоставен достъп на ядрения сектор с други нисковъглеродни източници, до европейски програми и финансови инструменти за ускоряване на изграждането на нови ядрени централи, в това число на малки модулни реактори и за удължаване на живота на съществуващите реактори в страните членки;
- 7) да се подкрепи включването на ядрената енергия в стратегиите на международните финансови институции за постигане целите на въглеродна неутралност, както и да се подкрепят инициативите за изграждането на алтернативни финансови инструменти за ускоряване инвестициите в ядрената енергетика в съответствие с решенията, взети в рамките на конференцията на COP28;

- 8) да се приоритизират европейските технологии и експертиза при изграждането и въвеждането в експлоатация на бъдещи централи;
- 9) да се създаде единна система в рамките на ЕС, която да решава въпросите, свързани с преработката и съхранението на високо активните отпадъци, които се получават при експлоатацията на всички АЕЦ в ЕС;
- 10) да се развиват човешкият ресурс и кадровият потенциал в цяла Европа;
- 11) да се създадат и финансират допълнителни програми за подготовка и обмен на специалисти.

III. ПРОИЗВОДСТВО НА ПОВЕЧЕ КРИТИЧНИ СУРОВИНИ

България е на 6-то място в Европа по производство и обработка на цветни метали, главно мед, олово и цинк. За да се подпомогне добивът на повече суровини, които са ключови за производството на абсолютно всички компоненти, свързани с новите технологии, е необходимо:

- 1) да се повиши суровинната сигурност на ЕС чрез увеличаване на вътрешния добив, устойчива кръгова икономика и капацитет за рециклиране;
- 2) да се създаде план за разработване на активно съществуващи на територията на ЕС нови находища на критични суровини – с фокус върху добив и експлоатация в рамките на Съюза;
- 3) да се определят стратегическите и конкурентните предимства на всяка една държава членка спрямо наличието на ключови и стратегически суровини, за да може да стимулират съответните ключови производства във всяка отделна държава;
- 4) да се подпомогнат производства на компоненти и продукти с високо добавена стойност в целия ЕС, които използват суровини, добити и преработени в България като наличните ни ключови цветни метали;
- 5) да се подкрепят и финансират олово-киселини батерии – те могат да се произвеждат от наличните ключови суровини в рамките на ЕС и по този начин Съюзът да бъде независим от чужди доставчици и технологии;
- 6) да се акцентира, че критериите за технологиите за съхранение на енергия (батерии) следва да се насочат не към дълговечност, а към рециклируемост;
- 7) да се приоритизира чрез политики и насърчаване енергийно интензивната индустрия (металургия, стъклопроизводство, керамика, цимент, химическа промишленост, фармация), която рециклира излезли от икономиката продукти и изгражда работеща кръгова икономика;
- 8) да се въведат по-ясни критерии за целенасочено финансиране за „декарбонизацията“ в енергийно интензивните производства;
- 9) да се въведат по-ефективни правила за държавни помощи, субсидии или данъчни облекчения, които да помогнат за привличането на нови производства в ЕС;
- 10) да се предприемат всички стъпки към присъединяване на България към Механизма за компенсиране на непреките разходи за въглеродни емисии, за да могат нашите предприятия да са по-конкуренти и да не бъдат задминавани от останалите страни членки на ЕС, в т.ч. своите съседи от Гърция и Румъния, с които работим в общия пазар.

IV. ЗАПАЗВАНЕ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА ИНДУСТРИЯТА И ВИСОКОКАЧЕСТВЕНИТЕ РАБОТНИ МЕСТА В ЕВРОПА

България има солидна основа за развитие на индустриалното производство. На 20 февруари 2024 г. на среща на върха между енергийно интензивните индустрии и Европейската комисия беше подписана Антверпенската декларация, която призовава за създаване на Европейска индустриална сделка. Тя е подкрепена от над 1000 индустриални лидери от 25 различни сектора в Европа и призовава за създаване на ясни цели за реиндустриализация за целия ЕС. Наложителните действия са:

- 1) да се приеме Европейска индустриална сделка за основа на програмата на Европейската комисия и Европейския парламент и с приоритет конкурентоспособна Европа и облекчени условия за бизнеса;
- 2) да се създаде Суверенен фонд на ЕС, който да бъде стимул за бизнеса да инвестира в чисти технологии, с улеснени административни изисквания;
- 3) да се намали административната тежест и да се ускори издаването на разрешителни;
- 4) да има публично финансиране на енергоемки индустрии от фонд за внедряване на чисти технологии, тясно координирани с опростена рамка за държавна помощ;
- 5) да се подобри единният пазар и интегрираните веригите за създаване на стойност и създаване на единен пазар за отпадъци и рециклирани материали;
- 6) да се внедри своевременно напълно безотказен Механизъм за корекция на въглеродните емисии на гра-

ниците (CBAM), за създаване на равни условия за декарбонизация на циментовата индустрия в ЕС и избягване на внос от трети страни на продукти, които не спазват европейските стандарти;

- 7) да се приложи бързо и приоритетно Законодателният акт за промишленост с нулеви нетни емисии (NZIA), като се постави фокус върху финансиране на проектите за улавяне, използване и съхранение на въглерод (CCUS);
- 8) да се създаде стратегия за практическо развитие на водородните технологии;
- 9) да се създаде единен пазар за нисковъглеродни продукти и такива, използващи рециклирани продукти от кръговата икономика;
- 10) да се създаде стратегия на ЕС за нисковъглеродни продукти, която поставя ясен акцент за тяхното налагане през 2030 - 2040 г. и подкрепя създаването на инициативи, насърчаващи купувачите да използват тези продукти;
- 11) да се преразгледат правилата и стандартите за обществени поръчки с цел насърчаване на пазара на продукти с ниски въглеродни емисии;
- 12) да се създадат правила за насърчаване използването в строителството на материали, които съхраняват дългосрочно уловените въглеродни емисии.

V. БАЛАНСИРАН ЕНЕРГИЕН МИКС В ЕС

България има една от най-устойчивите енергийни системи, защото разчита съответно на около 1/3 ядрена енергетика, 1/3 възобновяеми източници и 1/3 конвенционални мощности, базирани на местни изкопаеми горива (лигнитни въглища). За да запазим пропорционалността и развием този балансиран микс, трябва:

- 1) да се постави ясен политически фокус и икономически и финансов стимул върху развитието на заместващи технологии и производството на компоненти за тях в ЕС, а не да се стимулира внос на по-евтини технологии от трети страни;
- 2) да се направи ясна директна връзка между климатичните цели, амбициите и плановете за декарбонизация и индустриалната политика с акцент върху навременното и синхронизирано въвеждане на технологиите;
- 3) да се залага на конкретни цели за използване на технологии, произведени в ЕС;
- 4) да се изготви ново законодателство, което да създаде план за ясна рамка при използване на различните видове ВЕИ и заместващи технологии;
- 5) да се изготви нов план за инвестиране във възобновяеми източници на европейско ниво, за да няма риск за устойчивостта и сигурността на електропреносните мрежи при включване на прекалено много променливи мощности без наличие на нискоемисионни средства за управление;
- 6) да има ясен план за изграждането на балансиран енергиен микс във всяка държава членка;
- 7) да се гарантира разумно съотношение между базови, възобновяеми и маневрени нискоемисионни енергийни мощности е ключово условие за сигурна, достъпна и постоянна енергия в ЕС
- 8) да се въведе опростен и по-бърз разрешителен режим за внедряването на възобновяеми енергийни източници на промишлени обекти;
- 9) да се осигури справедлив достъп до инфраструктура и геоложки проучвания и терени за транспортиране и съхранение на въглероден диоксид.

VI. ПОДОБРЯВАНЕ НА СВЪРЗАНОСТТА НА ЕНЕРГИЙНИТЕ МРЕЖИ НА СТРАНИТЕ В ЕС, ЗА ДА МОЖЕМ ЛЕСНО И СВОБОДНО ДА ОБМЕНЯМЕ ЕНЕРГИЯТА МЕЖДУ ДЪРЖАВИТЕ НА КОНТИНЕНТА

България беше основен износител на електроенергия в региона, но поради липса на ясно планиране в енергетиката това е застрашено. Нужно е:

- 1) да се въведат ясни и измерими мерки за по-добра свързаност - така ще можем да пренасяме по-големи количества между различните държави и региони в Европа без застрашаване на системната сигурност и устойчивост;
- 2) да се изготви план за инвестиции и да се гарантира европейско финансиране за обновяване и изграждане на по-устойчива енергийна мрежа в ЕС;
- 3) да се разработи план за трансформиране, съхранение и пренос на свръхпроизводството на електричество от възобновяеми източници;

- 4) да се изградят приоритетни енергийни коридори в ЕС, които да дадат възможност за споделяне на тази енергия между държавите;
- 5) да се включат нуждите на енергийно интензивната индустрия, за да може да се гарантира енергийната сигурност чрез абсорбиране на свръхпроизводството на електроенергия и по този начин да се балансира енергийния микс;
- 6) да се засили координацията и сътрудничеството между държавите в ЕС в рамките на изготвянето на техните десетгодишни национални планове за развитие на мрежата на регионално и европейско ниво, като се осигури и целево частично финансиране на тези проекти от страна на ЕС;
- 7) да се насърчават държавите членки да изграждат общи проекти за засилване на системната свързаност помежду си;
- 8) да се гарантира, че енергийната свързаност в ЕС оптимално използва всички видове енергийни мощности, базови и допълващи;
- 9) да се гарантира водещото място на България в изграждането и планирането на електроенергийната мрежа на свързаност по оста север-юг. Като държавата с най-много енергийни мощности в региона, България има потенциал, техническа и кадрова обезпеченост, за да е водеща в тази ключова политика на ЕС и нейната реализация;
- 10) да се развиват енергийните мрежи, за да станат по-достъпни тарифите за пренос и балансиране.

VII. РАЗВИТИЕ НА АКАДЕМИЧНИТЕ ПОСТИЖЕНИЯ И КАДРОВИЯ ПОТЕНЦИАЛ

Българските учени са световно признати и разработват пилотно проекти с европейската индустрия. Нужно е:

- 1) да се инвестира в иновации и модерни технологии – чрез тях могат да се произвеждат по-качествени и ефективни енергийни източници;
- 2) да се инвестира в нов кадрови потенциал чрез подобряване на връзката между университетите и бизнеса – създаване на програми, които да улесняват рамково, бюрократично и координационно взаимодействието между академичната среда, нуждите на индустрията и пазара на труда на европейско ниво;
- 3) да се насърчава трансфера на технологии от „лабораторията до пазара“ чрез целенасочени програми, адекватно финансиране и активна колаборация между индустрията и академичните среди;
- 4) да се осигури целево финансиране на тези направления в рамките на програмите на ЕС;
- 5) да се създаде интелигентна рамка за иновации и насърчаване на науката, технологичните иновации и сътрудничеството, като създадат възможност за подготовката на висококвалифицирани кадри.

Тези седем направления следва да бъдат поставени като основни в бъдещия дневен ред на европейските институции. Заложените приоритети са основополагащи за развитието на европейската енергетика и индустрия, като работата по тях е необходимо да се залага в предстоящите програми на българските представители в Европейския парламент за мандат 2024 г. – 2029 г.

С уважение,

Цветелина Пенкова,
Член на Европейския парламент

Асен Христов,
Председател на Еврохолд България АД

Ангелин Цачев,
Изпълнителен директор на ЕСО

Никола Рангелов,
Председател на БАМИ

Румен Цонев,
Главен изпълнителен директор на Холдинг КЦМ 2000

Васил Велев
Председател на АИКБ

Богомил Манчев,
Председател на БУЛАТОМ

Константин Стаменов,
Председател на БФИЕК

Ивайло Георгиев,
Изпълнителен директор на БАЦИ